

Küsimusleht nr. 113

RUKKILÕIKUS

Antud küsimusleht on koostatud täiendava materjali saamiseks rukkilõikuse tööriistade, töövõtete ja vilja põllul kuivatamise kohta. Vastused allpool toodud küsimustele on vajalikud ajaloolis-etnograafilise atlase koostamisel.

1. Millal lõigati viimast korda sirbiga rukist? Kas seda tehti kauem suur- või väiketaludes?

2. Kirjeldage üksikasjaliselt sirbiga rukkilõikamist (põllu jagamine ribadeks, nende laius ja nimetus. Kas lõikamine ribadel toimus paremalt vasakule või vastupidi? Kui põldu ribadeks ei jagatud, kuidas siis sellel töötas üks või mitu lõikajat?)

3. Kuidas töötati (lüües, lõigates) laia siledateralise, kitsa hambulise sirbiga? Nimetus.

4. Kuidas hoiti rukkikõrsi lõikamisel või lõõmisel? Nimetus.

5. Kui suure hulga lõigatud rukkikõrsi korraga pani lõikaja enda kõrvale, taha, valmisseatud sidemele jm. Nimetus!

6. Kes (lõikaja ise, abiline jne.) sidus rukkivihud? Kas iga vihk seoti kohe pärast lõikamist või seoti need teatud aja möödudes.

7. Millest oli tehtud vihu side? Kuidas vihk seoti? Kas vihu sidumisel kasutati mõnda abivahendit (pulka, konksu)? Kuidas seda nimetati? Kuidas oli vihu kohalik nimetus?

8. Kas Teie ümbruskonnas kasutati lühikesevarrelist vikatit ja väikest reha?

9. Kirjeldage nende tööriistadega töötamist? Kuidas seda tööd nimetati?

10. Kuidas seoti vihku selliselt lõigatud rukis?

11. Millal hakati kasutama vikatit rukkilõikusel? Kas töö toimus tavalise vikatiga või kinnitati varre ja tera külge lisaseadeldis? Kirjeldage lisaseadeldist!

12. Kas niidetud rukis langes kaarena maapinnale või kasvava rukki peale?

13. Kes sidus vikatiga niidetud rukki (niitja ise, abiline,

mitu abilist)? Kuidas seati niidetud rukis vihku (kätega, sirbi-
kujulise tööriistaga jne.)?

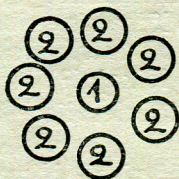
14. Millal hakati rukkii niitmiseks kasutama niidumasinat?
Kas see oli viljalõikaja või heinaniitja aparaadiga?

15. Mitu vihukõitjat oli vajalik masinaga rukkilõikamisel?
Kuidas oli sidujate töö korraldatud (üks teise järel ringis,
kindla koha peal jne.)?

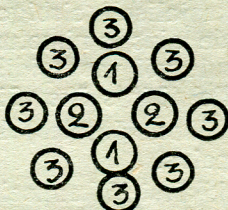
16. Millistes taludes (suurtes, keskmistes, väikestes? jne.)
rakendati esimesena vikatit sirbi asemel, niidumasinat jne.?

17. Kas rukkivihud pandi hakki peale lõikuse lõpetamist või
selle ajal (mehed, kõitja ise)?

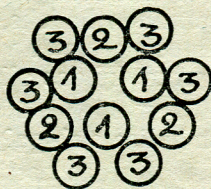
18. Kuidas asetati vihud põllule peale sidumist (jäeti sidu-
miskohale, tõsteti kohalt ära, pandi hunnikusse)? Kuidas nime-
tati vihkude hunnikut?

JOON. 1

JOON. 2

JOON. 3

19. Kirjeldage vähestest vihkudest valmistatud hunnikut!
Mitu vihku ja kuidas need paigutati hunnikusse?

20. Kas vihud pandi hiljem hakki või suuremasse korrapära-
sesse hunnikusse? Kuidas neid nimetati?

21. Kes (lõikaja, peremees, kõik üheskoos) tegi haki?

22. Kirjeldage haki tegemist! Kuidas alustati seda (pandi
keskele üks vihk, kaks vihku, kolm vihku (joon. 1, 2, 3)? Millises
järjekorras ja mitu ringi ümber keskkoha laoti vihkusid? Mitu
vihku pandi hakki? Kas hakile pandi pea otsa? Mitmest vihust
ja kuidas tehti pea?

23. Kuidas paigutati hakid põllule (ridadena, rühmadena,
üksikult)?

24. Kirjeldage rukkivihkudest suurte hunnikute (kuhil, kuhi,
naber) valmistamist! Mitu vihku ja millises järjekorras sinna
pandi? Kas ka need olid peaga? Millest ja kuidas tehti pea?
Kuidas seda nimetati?

25. Kirjeldage rukkikõrre riisumist! Kas seda tehti ka sir-

biga lõigatud rukki puhul? Kirjeldage reha! Näidake erinevate rehatüüpide leviku aeg.

26. Kirjeldage rukkilõikuse kombeid! Näiteks: alustamise päeva määramine, uskumused seoses esimese ja viimase vihuga, tööriistadega jne.

27. Milline oli päevapalk rukkilõikuse ajal (sirbiga lõikajal, niitjal, sidujal jne.)?

28. Kui palju suutis üks inimene rukist lõigata (sirbiga, vikatiga, masinaga)?

29. Kas Teie teate andmeid mõisa rukkilõikuse kohustustest? Kas see kuulus korralise teo või abiteo kohustuste hulka? Kas käidi mõisas rukkilõikusel raha teenimas?

30. Millal tulid kasutusele kombainid? Kuidas kasutatakse neid kolhoosnike individuaalaiamaal?

Koostaja E. Jaagosild

